

IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
Ekonomiczne, kulturowe i społeczne
wymiary migracji
Abstrakty

IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
Ekonomiczne, kulturowe i społeczne
wymiary migracji
Abstrakty

Redakcja:
Ewelina Chodźko
Paulina Szymczyk

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL
Lublin 2021

IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
Ekonomiczne, kulturowe i społeczne wymiary migracji
29 stycznia 2021 r.
Abstrakty

Redakcja:

Ewelina Chodźko

Paulina Szymczyk

Skład i łamanie:

Monika Maciąg

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-66861-05-3

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

- **dr hab. Jerzy Gieorgica, prof. ucz.**, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
- **prof. dr hab. n. med. Jerzy T. Marcinkowski**, Wydział Medyczny, Uczelnia Łazarskiego w Warszawie
- **dr Agnieszka Demczuk**, Katedra Systemów Politycznych i Praw Człowieka, Instytut Nauk o Polityce i Administracji, Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr Joanna Janiszewska**, Instytut Komunikacji Społecznej i Mediów, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
- **dr n. med. Zofia Konopielko**, Poradnia Nefrologii i Nadciśnienia Tętniczego, Instytut „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka” w Warszawie
- **dr Liliana Węgrzyn-Odzioba**, Katedra Stosunków Międzynarodowych, Instytut Nauk o Polityce i Administracji, Wydział Politologii i Dziennikarstwa, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Komitet Organizacyjny:

- Beata Bujalska
- Ewelina Chodźko
- Alicja Danielewska
- Monika Iwaniuk
- Kinga Kalbarczyk
- Kamil Maciąg
- Monika Maciąg
- Izabela Mołdoch-Mendoń
- Konrad Skrzątek
- Marcin Szklarczyk
- Paulina Szymczyk

Organizator:

Fundacja
TYGIEL

Patroni Honorowi

Patronat Marszałka
Województwa Lubelskiego
Jarostawa Stawiarskiego

Wydawnictwo
TYGIEL

Nowoczesne **Zarządzanie** Biznesem

Teoria - Praktyka - Sukces

www.nzb.pl

Patroni Medialni:

Spis treści

Wystąpienia Gości Honorowych

„Blaski i cienie” migracji polskich ludzi medycyny.....	11
Mobilność w czasach zarazy – czas niemobilności?	13
Polskie migracje na globalnym tle	14

Wystąpienia Uczestników

Bezpieczeństwo psychiczne i fizyczne dzieci w kontekście migracji zarobkowych członków rodziny	17
Związek 90/ Zieloni wobec migracji	18
Kształt polskiej polityki migracyjnej w dziedzinie nielegalnych ruchów przestrzennych cudzoziemców	19
Ochrona danych osobowych i wrażliwych uchodźców przybywających do Polski w kontekście zagrożeń dla ich bezpieczeństwa jak i bezpieczeństwa obywateli państwa przyjmującego.....	20
Programy powrotowe na tle migracji poakcesyjnej.....	21
Doświadczenia migracyjne studentów Małopolskiej Uczelni Państwowej im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu.....	22
Serbia a kryzys migracyjny – kolejna przeszkoda czy szansa w drodze do UE?	23
Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w kontekście ochrony praw kobiet migrujących i poszukujących ochrony międzynarodowej.....	24
Przemoc wobec kobiet w poradzieckiej rzeczywistości – przyczyny migracji w relacjach cudzożemek w procedurze uchodźczej w Polsce.....	25
Centrum życiowe, czy przystanek w drodze? Integracja obywateli Indii w Polsce na przykładzie diaspory hinduskiej.....	26
Wielopoziomowe zarządzanie migracjami na przykładzie współpracy Unii Europejskiej z Turcją podczas kryzysu migracyjnego 2015-2016	27
Indeks autorów.....	28

Wystąpienia Gości Honorowych

„Blaski i cienie” migracji polskich ludzi medycyny

prof. zw. dr hab. n. med. Jerzy T. Marcinkowski, Katedra Higieny i Epidemiologii, Collegium Medicum, Uniwersytet Zielonogórski; Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, Wydział Medyczny; Zakład Zdrowia Publicznego, Katedra Medycyny Społecznej, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu; Polskie Towarzystwo Higieniczne – Zarząd Główny w Warszawie

dr n. med. Zofia Konopielko, em. Kierownik Kliniki Nefrologii i Nadciśnienia Tętniczego, Instytut „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka” w Warszawie

dr n. społ. Paulina Rosińska, Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, Wydział Medyczny; Zakład Psychologii Wspomagania Rozwoju, Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

dr n. biol. Aneta Klimberg, Katedra Higieny i Epidemiologii, Collegium Medicum, Uniwersytet Zielonogórski; Polskie Towarzystwo Higieniczne – Zarząd Główny w Warszawie

„Blaski” migracji to poza korzyściami indywidualnymi, przynoszenie wymiernych pozytywów dla kraju macierzystego. Do nich należą wyjazdy w celu pogłębienia edukacji lub pracy naukowej a potem powrót lub nie – ale emanowanie światową sławą, podkreślanie miejsca urodzenia ale przede wszystkim praktyczne przenoszenie wiedzy na grunt rodzimy. W ten sposób na przestrzeni wieków funkcjonowało i nadal działa wielu ludzi polskiej medycyny; przykładowo: Jan Stanko, Wojciech Oczko, Józef Struś, Rafał Józef Czerwiakowski, Ludwik Karol Teichman, Jan Mikulicz-Radecki, Ludwik Antoni Rydygier, Ludwik Hirszfeld, Maria Skłodowska-Curie, Antoni Tomasz Jurasz, Hieronim Koprowski i aktualnie Zbigniew Wszolek, Roman Jaeschke, Maria Zofia Siemionow, Waldemar Priebe, Krzysztof Bankiewicz, George Król, Piotr Kasprzak. Z kolei „cieniem”, który obniża jakość opieki zdrowotnej w kraju, jest emigracja jedynie dla korzyści własnej. W ciągu 20 lat ostatnich opuściło Polskę ponad 20 tys. lekarzy i tyle samo pielęgniarek a większość z nich za granicą zajmuje się jedynie praktyką medyczną, nie planując powrotu. Stanowi to jeden z istotnych powodów ekstremalnie trudnej sytuacji ludzi medycyny w Polsce, którą obrazują ostatnie badania – np. aż 15% lekarzy i 10% pielęgniarek z tzw. szpitali COVID-owych zamierza

wyemigrować w przyszłości. Pracując „przy łóżku chorego” od 1971 r. obserwujemy trwającą pauperyzację zawodów medycznych, a kolejne tzw. reformy służby zdrowia były niestety chaotyczne i nie osiągnęły spodziewanych ewidentnych korzyści. W Polsce od dziesięcioleci utrzymuje się głębokie rozdarcie wewnątrz zawodowe wśród ludzi medycyny – od bogactwa niewielkiej grupy do nędzy bytowania pozostałych co jest przyczyną pracy w kilku placówkach, najczęściej w ramach „samozatrudnienia” i dyżurowania bez limitu czasu ochronnego. W ten sposób od lat „zabezpieczane” są znaczne niedobory pracowników ochrony zdrowia. Dla młodych lekarzy niezrozumiały jest utrudniony w Polsce dostęp do wymarzonej specjalizacji, którą mogą zdobyć jedynie poza krajem. Brak zainteresowania władz sytuacją „służby zdrowia” sprawia wrażenie, jakby rozumiano to pojęcie w kategoriach znanej przez wieki w Polsce pańszczyzny. Zostało to zauważone w 1999 r. – niestety tylko chwilowo – kiedy zmieniono nazwę „służba zdrowia” na „ochrona zdrowia”. Emigracja ludzi medycyny występuje na całym świecie, w wielu krajach od lat jest prowadzona polityka migracyjna, czego nie ma w Polsce – choć problem jest podawany od dawna. Ostatnie rozwiązanie ustawowe obniżające wymogi zatrudnienia w Polsce dla osób, które uzyskały dyplomy medyczne w państwach nienależących do Unii Europejskiej – może stanowić zagrożenie dla polskich pacjentów. Aktualnie Polska zajmuje ostatnie miejsce pod względem wskaźników liczby lekarzy i pielęgniarek w Unii Europejskiej. Zwiększanie liczby miejsc na uniwersytetach medycznych w ostatnich latach długo jeszcze nie wyrówna ubytku emigrujących młodych kadr – podczas gdy średnia wieku pracujących w kraju lekarzy i pielęgniarek jest coraz wyższa. W takiej to oto sytuacji nieustannie trwa exodus polskich młodych ludzi medycyny...

Mobilność w czasach zarazy – czas niemobilności?

dr Karolina Podgórska, Katedra Socjologii Zmiany Społecznej, Instytut Socjologii, Wydział Filozofii i Socjologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Aktualna sytuacja na świecie związana z pojawieniem się i gwałtownym rozprzestrzenianiem nowego groźnego wirusa w bezprecedensowy sposób wpływa na procesy mobilnościowe. Migracje ulegają ograniczeniom, a na niektórych terenach nawet całkowitemu zahamowaniu, co przy założeniu o naturalnej żywiołowości tych procesów generuje nowe zjawiska i ich konsekwencje, prowokując do stawiania interesujących pytań i poszukiwania odpowiedzi. Podczas wykładu chciałabym objąć refleksją ostatni trudny czas światowego „zamknięcia” w kontekście procesów migracyjnych, próbując dokonać szkicowej charakterystyki nowych (tymczasowych?) trendów – zarówno w odniesieniu do Polski jak też w ujęciu globalnym. Warto postawić sobie pytanie czy jesteśmy świadkami głębokich i trwałych zmian, które z mobilności jako pewnego oczywistego, naturalnego prawa czynią dobro luksusowe. I czy w związku z tym jesteśmy świadkami końca tzw. zwrotu mobilnościowego w naukach społecznych o jakim jeszcze kilka lat temu z wielkim entuzjazmem wypowiadał się John Urry? Czy jest to raczej transformacja – pojawiają się bowiem nowe formy jak np. mobilność wirtualna, widoczna choćby w obszarze edukacji na poziomie wyższym? Czy taka – wymuszona – formuła jest w stanie zastąpić mobilność fizyczną? To ostatnie zagadnienie wiąże się również z analizą wykorzystania nowych technologii w procesach migracyjnych, do czego chciałabym także nawiązać w odniesieniu do świata sprzed pandemii i krótko rozważyć do czego nowe technologie właściwe służyć mogą migrantom i pozostałym aktorom procesów migracyjnych.

Polskie migracje na globalnym tle

dr hab. Jerzy Gieorgica, prof. ucz., Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Tytułowe wprowadzenie do dyskusji, które przeprowadzone będzie w toku obrad na konferencji dotyczyć będzie spojrzenia na uniwersalne problemy migracji. Czyli, z punktu widzenia badacza procesu globalnego tego zjawiska przedstawione zostaną główne problemy, jakie wywołuje migracja na całym świecie, także w Polsce. W szczególności poruszone zostaną następujące zagadnienia i odpowiedzi na niektóre postawione pytania:

1. Dlaczego tak dużo mówimy o migracjach (także w czasie pandemii)?
2. Dlaczego migracja jest problemem dla każdego społeczeństwa i jego państwa?
3. Jakie nauki można wyciągnąć z historii migracji na Ziemi?
4. Jakie są obecnie główne trendy migracyjne na świecie?
5. Czy Polska ma obecnie politykę migracyjną? Co wiemy o polskich migrantach i zagranicznych imigrantach?

Na każde z tych pytań nie ma jednoznacznej odpowiedzi. Dlatego, spoiwem całości jest główna teza prezentowanego wystąpienia, która brzmi:

W erze globalizacji, zamiast przeciwstawiać się migracjom, trzeba uczyć się je rozpoznawać, i podobnie jak w przypadku konfliktów z nimi związanych, kierować nimi oraz wykorzystywać dla swoich celów rozwojowych.

Wystąpienia Uczestników

Bezpieczeństwo psychiczne i fizyczne dzieci w kontekście migracji zarobkowych członków rodziny

Urszula Kurcewicz, uurban@uw.edu.pl, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Warszawski, www.wnpism.uw.edu.pl

Celem pracy jest zwrócenie uwagi na narastające od wstąpienia Polski do Unii Europejskiej zjawisko migracji zarobkowych. Migracja jednego, bądź obojga rodziców niesie ze sobą istotne skutki dla sytuacji rodzinnej dziecka. Autorka koncentruje się na negatywnych konsekwencjach migracji zarobkowej rodziców dla bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego dzieci.

Autorka prezentuje zjawisko eurosieroctwa wynikające z deficytów w realizacji funkcji kontrolnej, emocjonalnej i opiekuńczo-wychowawczej rodziny. Z badań wynika, że najbardziej negatywnym następstwem migracji zarobkowej jest tęsknota i poczucie pustki. Dotykają one przede wszystkim młodsze dzieci, które nie potrafią sobie wytłumaczyć w racjonalny sposób nieobecności rodzica. Występują przy tym bardzo silne skrajne stany emocjonalne, rozpacz w momencie wyjazdu rodzica i radość po jego powrocie do kraju. Niestabilność emocjonalna w wielu przypadkach powoduje zaburzenia w zachowaniu, pojawia się agresja, spada samoocena, dzieci stają się nieufne.

Nadmierne obciążenie obowiązkami tej osoby, która została w kraju bardzo często skutkuje niepełną realizacją potrzeb dzieci zarówno w sferze emocjonalnej, jak i nadzoru nad wykonywaniem obowiązków dotyczących nauki oraz spędzania czasu wolnego. Dzieci z rodzin migracyjnych doświadczają, jak i same są sprawcami problemów w środowisku rówieśniczym, mają trudności w nawiązywaniu nowych kontaktów.

Rodziny objęte migracjami zarobkowymi potrzebują szczególnego wsparcia instytucji opiekuńczych, pomocowych i edukacyjnych w wykonywaniu funkcji rodzicielskich. Ważną kwestią jest zapewnienie pomocy psychologicznej dla wszystkich członków rodziny, wspierania w procesie ponownej pełnej integracji rodziny.

Autorka posłużyła się metodą statystyczną w zakresie analizy skali zjawiska migracji zarobkowych, metodą opisową w podsumowaniu stanu dotychczasowych badań, przeprowadziła studium przypadku rodziny migracyjnej.

Związek 90/ Zieloni wobec migracji

Gabriela Kochan, *gabriela.kochan@op.pl*, Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Studiów Międzynarodowych

Związek 90/ Zieloni to obecnie jedna z najważniejszych sił politycznych w Niemczech. Potwierdzają to wyniki wyborów federalnych, krajowych oraz parlamentarnych. Prognozy wskazują, że partia ta podczas wyborów do Bundestagu w 2021 roku może uzyskać około 19% poparcia, ustępując miejsca jedynie chadecji.

W swym programie Zieloni odnoszą się do kwestii migracji. Opowiadają się przeciwko ustaleniu górnej granicy przyjmowania imigrantów, a w kwestii deportacji osób, które nie otrzymały azylu – partia powołuje się przede wszystkim na względy humanitarne. Zabiega o to, by dzieci cudzoziemców urodzonych w Niemczech otrzymywały niemieckie obywatelstwo.

Podczas wystąpienia poruszona zostanie kwestia ujęcia imigracji z perspektywy Zielonych. Analiza przeprowadzona zostanie na podstawie programów i dokumentów partyjnych oraz wypowiedzi kluczowych członków tego ugrupowania. Referat uzupełniony zostanie o liczne materiały źródłowe. Dodatkowo przedstawione zostaną także hasła programowe i plakaty wyborcze nawiązujące bezpośrednio do powyższego tematu.

Prelekcja składać się będzie z trzech głównych części. W pierwszej przedstawiona będzie geneza i rozwój partii. W drugiej zaprezentowane zostaną wyniki wyborów do Bundestagu, parlamentów krajowych oraz do Parlamentu Europejskiego, które miały miejsce w ciągu ostatnich kilku lat. Trzecia odnosić się będzie do zagadnienia migracji, niemieckiej polityki migracyjnej oraz imigrantów. Uwaga zostanie także zwrócona na retorykę najważniejszych działaczy partyjnych.

Kształt polskiej polityki migracyjnej w dziedzinie nielegalnych ruchów przestrzennych cudzoziemców

Kalina Lubas, Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej, kalina.lubas844@gmail.com

Cudzoziemiec usiłujący lub przekraczający granicę danego państwa w sposób nielegalny, tzn. bez ważnych dokumentów uprawniających go do wjazdu, a następnie pobytu narusza panujący porządek prawny. Wraz ze zwiększoną dostępnością środków komunikacji oraz transportu, mobilność cudzoziemców staje się wyzwaniem mającej kluczowy wpływ na bezpieczeństwo państwa.

Polska jako kraj graniczny należący do Unii Europejskiej oraz strefy Schengen jest szczególnie narażony na negatywne skutki nielegalnej migracji. Priorytetem jest więc funkcjonująca poprawnie w praktyce powstała na gruncie prawnym – strategia. W obecnym wymiarze polityka migracyjna w Polsce, poprzez unieważnienie w dniu 18 października 2016 roku dokumentu „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania”, sprowadza się do projektu z dnia 10 czerwca 2019 roku.

Na podstawie jego analizy celem jest więc wskazanie obszarów ryzyka migracyjnego dotyczącego Polski. Jego poziom kształtują w głównej mierze kwestie związanych z ochroną granic, kontrolą legalności pobytu i zatrudnienia, czy też nadużyciom proceduralnym występującym w zakresie pobytu i ochrony cudzoziemców. Opierając się o statystyki publikowane przez Straż Graniczną oraz Urząd ds. Cudzoziemców możliwe jest wskazanie aktualnie występujących trendy migracyjnych, obszarów problemowych oraz wyzwań, które w kontekście braku krajowej polityki migracyjnej są chronione jedynie ustawami. Charakterystyczna staje się więc kwestia prowadzenia działań mających na celu zwalczanie, a nie zapobieganie. Należy w tej dziedzinie skupić się na czynnikach prowadzących do nadużyć procedur związanych z instytucją ochrony międzynarodowej oraz nadmiernego obciążenia organów prowadzących postępowania w sprawie aplikowania cudzoziemców o pobyt czasowy. Koniecznym jest wprowadzenie jednolitej krajowej polityki migracyjnej, pozytywnie oddziałującej na bezpieczeństwo – przy zapewnieniu odpowiedniego rozwoju gospodarczego oraz możliwej asymilacji cudzoziemców w Polsce.

Ochrona danych osobowych i wrażliwych uchodźców przybywających do Polski w kontekście zagrożeń dla ich bezpieczeństwa jak i bezpieczeństwa obywateli państwa przyjmującego

Lila Pietrusiewicz, lila.pietrusiewicz@wp.pl, Katedra Teorii i Metodologii Nauk o Polityce i Administracji, Instytut Nauk o Polityce i Administracji, Wydział Politologii i dziennikarstwa UMCS, <https://www.umcs.pl>

Ochronę danych osobowych oraz pewnej grupy danych wrażliwych dotyczących cudzoziemców przybywających do Polski i starających się o status uchodźcy powinno traktować się jako istotny determinant w zapewnieniu bezpieczeństwa samym uchodźcom jak również obywatelom państwa przyjmującego. Na to może wskazywać treść Konwencji Genewskiej, jak i ustawa o ochronie cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ochrona danych, łącząc się bezpośrednio z bezpieczeństwem jednostki, w tym rozumieniu oznaczać powinna prawo ludzi do życia, wolności i godności oraz równość w przestrzeganiu podstawowych praw człowieka, traktowanych m.in. jako prawo do wolności od strachu i niedostatku. Te czynniki zdają się być zasadnicze dla konieczności ochrony niektórych danych. Z drugiej jednak strony należy zwrócić uwagę, że nieujawnianie istotnych dla identyfikacji informacji może być jednym z wielu lub podstawowym determinantem zagrożeń zarówno dla uchodźców jak i środowiska, którego poprzez swój status stają się integralną częścią. Z tego powodu wzmacnianie bezpieczeństwa jednostki powinno wynikać z instytucjonalnie określonych reakcji na istniejące zagrożenia oraz rozwiązań służących nie tylko ochronie jednostki ale i wspólnoty przed zagrożeniami. Dotyczy to głównie bezpieczeństwa społecznego, kulturowego, zdrowotnego oraz ekonomicznego.

W treści wystąpienia przedstawiono pozytywne i „negatywne” utrudnienia a także skutki funkcjonowania RODO i ochrony „grupowych” danych osobowych oraz „grupowych” danych „wrażliwych” np. ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne albo przynależność wyznaniową – dla celów badawczych.

Programy powrotowe na tle migracji poakcesyjnej

Radosław Korda, *radek.korda@gmail.com*, Uniwersytet Szczeciński

Głównym założeniem opracowania jest przedstawienie potrzeby sformułowania i wdrożenia programów powrotowych, o wyraźnych przekazach, mających na celu zachęcenie migrantów poakcesyjnych do powrotu do kraju. Powstało ono na bazie prowadzonych przez autora badań własnych oraz bezpośrednich rozmów z polskimi migrantami zarobkowymi w Wielkiej Brytanii. Publikacja stanowi streszczenie badań empirycznych wraz z podsumowującymi je rozważaniami teoretycznymi.

Badania dotyczyły widoczności oraz skuteczności za granicą działań rządu mających na celu przedstawienie perspektyw dla osób rozpatrujących możliwość powrotu z emigracji do Polski. Badania przeprowadzono za pomocą ankiet oraz wywiadów bezpośrednich. Otrzymane wyniki mogą stanowić istotną wskazówkę dla osób rozpatrujących możliwość zaangażowania się w opracowanie kampanii społecznej polegającej na dotarciu do szerokiej grupy odbiorców wywodzących się ze środowisk emigracyjnych.

Skutecznie wdrożony program powrotowy może przyczynić się nie tylko do zatrzymania takich procesów jak „Brain Drain” i „Brain Waste”, ale także mogłyby spowodować napływ do Polski osób, które nabyły za granicą dodatkowe doświadczenia, umiejętności oraz kwalifikacje, mając tam do czynienia z nowocześniejszymi rozwiązaniami i procedurami. Pozytywne aspekty wywołane przez odpowiednio przygotowany program powrotowy mogłyby złagodzić negatywne efekty długookresowych migracji z Polski, takie jak odpływ pracowników wykwalifikowanych co często łączy się ze zwiększeniem nakładów na pozyskanie nowych zasobów ludzkich.

Doświadczenia migracyjne studentów Małopolskiej Uczelni Państwowej im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu

*Iwona Ewa Waldzińska, iwona.waldzinska@dydaktyk.uczelniaoswiecim.edu.pl,
Instytut Nauk Humanistycznych i Społecznych im. J. Karaskiego, Małopolska Uczelnia
Państwowa im. rtm. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu, www.uczelniaoswiecim.edu.pl*

Powszechnie występujące zjawisko globalizacji oraz ułatwienia w podróżowaniu i podejmowaniu pracy po integracji Polski z Unią Europejską wzmogły ruchy migracyjne i zmieniły relacje w rodzinach. Jak wynika z badań własnych autora efekty wzmoczonych ruchów migracyjnych dotyczą ponad 50% rodzin i w wielu przypadkach modyfikują więzi rodzinne. Liczne niepożądane konsekwencje skłaniają do podjęcia badań mających na celu określenie zarówno zakresu jak i obszarów życia rodzinnego, na które wpływają migracje. Dlatego też autorka za cel opracowania przyjęła zbadanie doświadczeń migracyjnych wśród studentów jako grupy, która najważniejszy z punktu widzenia wychowania okres kształtowania osobowości miała w czasie najintensywniejszych ruchów migracyjnych. Przeprowadzone na potrzeby opracowania badania mają charakter pilotażowy i zostały przeprowadzone wśród studentów Małopolskiej Uczelni Państwowej im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu. Analiza wyników badań wskazuje, że ponad 50% studentów pochodzi z rodzin migracyjnych, to jest takich, w których ktoś z najbliższych członków czasowo lub na stałe migrował za granicę. Wstępna analiza wyników wskazuje, że najczęściej migrują ojcowie w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy. W badanej populacji większość migracji odbywała się w ramach UE, głównie do Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji i Irlandii. Wśród wskazywanych korzyści za najważniejszą badane osoby uznały poprawę sytuacji materialnej oraz nauczenie się języka obcego. Wśród negatywnych konsekwencji za najważniejsze uznano osłabienie więzi rodzinnych i aż w prawie 14% rozpad rodziny. W związku z faktem, że badania miały charakter pilotażowy koniecznym jest ich kontynuowanie na szerszej próbie uwzględniającej pokolenie rodziców, czyli osoby migrujące. Zestawienie wyników badań obecnych studentów z badaniami ich rodziców i pozostałych członków rodzin pozwoliłoby w bardziej obiektywny sposób ocenić potencjalne korzyści z migracji oraz wskazać negatywne konsekwencje.

Serbia a kryzys migracyjny – kolejna przeszkoda czy szansa w drodze do UE?

Magdalena Bogucewicz, *magdalena.bogucewicz@amu.edu.pl*, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, *www.amu.edu.pl*

W ramach stopniowej integracji państw Bałkanów Zachodnich z Unią Europejską Serbia stała się oficjalnym kandydatem do UE z dniem 1 marca 2012 roku. W procesie akcesyjnym stawało dotychczas wiele przeszkód, a wśród najważniejszych z nich należy wymienić kwestię niepodległości Kosowa, współpracę Belgradu z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii w Hadze, rosyjskie wpływy polityczne i gospodarcze w regionie oraz ambiwalentny stosunek serbskiego społeczeństwa do wspólnoty europejskiej. Kolejnym poważnym egzaminem sprawdzającym gotowość Belgradu do dalszego przybliżania się do struktur unijnych – przede wszystkim na poziomie aksjologicznym – okazał się kryzys migracyjny.

Masowy napływ uchodźców i migrantów do Europy stał się jednym z największych współczesnych wyzwań dla państw Starego Kontynentu. W wyniku zamykania granic przez kolejne państwa członkowskie Unii Europejskiej, Serbia – będąca pierwotnie jedynie krajem tranzytowym – musiała ostatecznie opracować długoterminowy system organizowania i kontrolowania przepływu ruchów migracyjnych. W wystąpieniu przeanalizowano działania Republiki Serbii w aspekcie zarządzania migracją od 2015 roku do chwili obecnej. Analiza miała na celu określenie nie tylko w jakim stopniu Republika Serbii wprowadziła *acquis communautaire* do swojego systemu prawnego dot. migracji i uchodźstwa, ale również czy przepisy te są w praktyce przestrzegane. Dodatkowym celem było dokonanie oceny praktyk władz stosowanych wobec migrantów w świetle standardów określonych m.in. w Karcie Praw Podstawowych UE.

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w kontekście ochrony praw kobiet migrujących i poszukujących ochrony międzynarodowej

Daria Chojnacka, chojnackadaria97@gmail.com, Katedra Europejskiego Prawa Konstytucyjnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki, www.wpia.uni.lodz.pl

Pomimo mnogiej ilości rozwiązań prawnych kształtujących sytuację i status kobiet migrujących jak i poszukujących azylu, nie można powiedzieć, że uregulowania te są optymalne i gwarantują ochronę w każdym stanie faktycznym. Cel prowadzonych badań to analiza orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu w kontekście istniejących ram prawnych, które regulują status migrantek i uchodźczyń, z uwzględnieniem podziału na trzy główne grupy. W pierwszej kolejności sprawy rodzinne związane zwłaszcza z sytuacjami, gdy matka posiada obywatelstwo innego państwa niż jej dziecko. Dalej, sprawy związane z kwestiami zdrowotnymi – faktem pozostaje bowiem, że niektóre przestępstwa, jak okaleczanie narządów płciowych dotyka tylko kobiety. Trzecia grupa to stany faktyczne związane z próbą znalezienia rzeczywistej dyskryminacji ze względu na płeć w konkretnych opracowanych sprawach. Dopiero analiza orzecznictwa, a zatem autentycznych spraw, przed których rozważeniem stanął Trybunał, pozwala wskazać jakie braki występują w istniejących rozwiązaniach prawnych i jak regulacje te można ulepszyć. Temat migracji kobiet pozostaje o tyle istotny, że ucieczka przed prześladowaniem ze względu na płeć jest coraz częstszym zjawiskiem, o którym głośno jest również w debacie publicznej z uwagi na komentarze dotyczące tzw. Konwencji Stambulskiej. Trybunał w swoim orzecznictwie wskazał pewne wytyczne dla państw jak powinny postępować udzielając pomocy i ochrony zarówno migrantkom, jak i uchodźczynom. Jednocześnie niejednokrotnie postawił bardzo surowe wymagania, które poddawać można krytyce. W kontekście tego jak aktualnym problemem jest kwestia migracji na świecie poddanie przeglądowi obowiązujących przepisów umożliwi wykazanie ich skuteczności bądź jej brak.

Przemoc wobec kobiet w poradzieckiej rzeczywistości – przyczyny migracji w relacjach cudzoziemek w procedurze uchodźczej w Polsce

Aleksandra Gulińska, ola.gulinska, Fundacja Inna Przestrzeń

W konsekwencji przepisów Unii Europejskiej (przede wszystkim Rozporządzenia Dublin III ustalającego zasady odpowiedzialności państw-członków UE za rozpatrzenie wniosków) zdecydowana większość cudzoziemców starających się o przyznanie ochrony międzynarodowej w Polsce pochodzi z krajów byłego Związku Radzieckiego – zarówno w republik wchodzących w skład Federacji Rosyjskiej, jak i krajów śródkowoazjatyckich oraz Ukrainy. Na przestrzeni lat, około 3/4 cudzoziemców pozostających w tak zwanej „procedurze” (w procesie rozpatrywania wniosku) stanowiły kobiety i dzieci.

Na niniejszy referat składają się wnioski z badania przeprowadzonego w latach 2018-2020 z migrantkami przymusowymi mieszkającymi w Polsce dotyczące pozycji kobiet w społeczeństwie w ich krajach pochodzenia oraz tego, jak zmieniały się ona na przestrzeni ostatnich 30 lat. Badanie skupiło się przede wszystkim na kobietach z muzułmańskich republik Rosji (Czeczenia, Dagestan i Inguszetia), Tadżykistanu oraz Krymu. Zastosowano indywidualne wywiady pogłębione (IDI) oraz obserwację uczestniczącą. Wykorzystanie obu metod pozwoliło zminimalizować trudności w pozyskaniu informacji wynikające przede wszystkim z obaw przed niedochowaniem dyskrecji przez badaczkę i przekazaniem informacji krewnym w kraju pochodzenia.

Wyniki przeprowadzonych badań ukazują przede wszystkim dynamikę zmian jakie zaszły w zakresie rozumienia ról społecznych, wyobrażeń na temat rodziny wśród ww. grup kobiet – w kontekście rosnącego znaczenia ortodoksyjnych odmian islamu a także konsekwencji społecznych konfliktów zbrojnych i politycznych w krajach pochodzenia.

Centrum życiowe, czy przystanek w drodze? Integracja obywateli Indii w Polsce na przykładzie diaspory hinduskiej

Kamil Kapłan, *kamil.kaplan1@gmail.com*

Niniejsza praca jest próbą ukazania rzeczywistej sytuacji obywateli Indii przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście stopnia ich integracji ze społeczeństwem polskim, jak również zamierzeń, planów i oczekiwań.

Prowadzone przez autora badania mają pozwolić na uzyskanie informacji dotyczących tego, jak przebywający w Polsce hindusi postrzegają swoją przyszłość. Czy integrują się ze społecznością lokalną i w jakim stopniu. Czy zamierzają pozostać w Polsce, czy też traktują Polskę jedynie jako kraj tranzytowy. Następnie, czy korzystają z możliwości integracji w ramach programów i projektów skierowanych do cudzoziemców.

Badania obejmują członków społeczności hinduskiej z różnych grup społecznych, którzy przebywają obecnie w Polsce. Wśród badanych znajdują się zarówno studenci, pracownicy fizyczni, jak również właściciele przedsiębiorstw.

Prowadzone były wśród respondentów zamieszkujących duże aglomeracje miejskie (Warszawa, z uwzględnieniem najbliższych okolic, Trójmiasto, aglomeracja Śląska).

Zadaniem badań było uzyskanie rzetelnych danych, na podstawie których będzie można ocenić, na ile integracja jest istotna dla przybyszów z Indii, w jakim stopniu chcą oni stawać się częścią społeczności lokalnej. Jednocześnie wnioski przedstawione na podstawie analizy uzyskanych danych pozwolą na odpowiedź na pytanie: Czym dla obywateli Indii jest Polska? Czy jest to miejsce z którym wiążą swoje plany życiowe i chcą pozostać w nim na dłużej, czy też stanowi ona tylko kraj tranzytowy i swego rodzaju „przystanek” w drodze do lepszego życia.

Wielopoziomowe zarządzanie migracjami na przykładzie współpracy Unii Europejskiej z Turcją podczas kryzysu migracyjnego 2015-2016

Beata Szuberla, beata.szuberla@gmail.com, Szkoła Doktorska, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, www.uek.krakow.pl

W drugiej dekadzie XXI wieku Unia Europejska doświadczyła bezprecedensowej fali migracji ludności spowodowanej wieloletnią wojną domową w Syrii. Największe nasilenie kryzysu miało miejsce w okresie 2015-2016 o czym świadczy liczba złożonych wniosków o azyl w Unii, która przekroczyła 2,5 mln. Kryzys uchodźczy najbardziej dotknął państwa Południa mające granice morskie lub lądowe i zarazem zewnętrzne granice Unii Europejskiej. W trakcie tej współczesnej wędrówki ludów zaobserwowano znaczny wzrost przestępczości ze strony grup przemytników oferujących migrantom i uchodźcom nielegalny przerzut na terytorium Unii. Podczas prób przedostania się na kontynent europejski przez morze wiele osób utonęło. Unia chcąc zmniejszyć liczbę ofiar stanęła wobec konieczności podjęcia działań mających na celu opanowanie kryzysu i złagodzenie jego negatywnych skutków. W 2016 roku zawarła z Turcją porozumienie, mające na celu powstrzymanie nielegalnych i niekontrolowanych przepływów migrantów, a także walkę z przemytnikami. Porozumienie szybko zaczęło przynosić rezultaty, co wzmocniło pozycję negocjacyjną Turcji, która w zamian oczekiwała od Unii poparcia dla swoich działań na polu polityki zagranicznej. Wykorzystując powstałe zależności Turcja coraz częściej podejmowała działania sprzeczne z interesem Unii wdając się w spory z państwami członkowskimi. Niezależnie od tego umowa UE – Turcja stała się również przedmiotem krytyki organizacji pozarządowych, które podnosiły poważne zarzuty co do realnej możliwości zapewnienia imigrantom godziwych warunków w tureckich obozach uchodźczych. Celem niniejszego studium jest przedstawienie uwarunkowań współpracy turecko-europejskiej, ukazanie trudności jakie się pojawiały oraz ocena wydarzeń minionych pięciu lat. Podjęte przez Unię Europejską działania można odnieść do koncepcji wielopoziomowego zarządzania, która pozwala na lepsze ukazanie współpracy z państwem trzecim, któremu przypadła kluczowa rola w próbie rozwiązywania kryzysu.

Indeks autorów

Bogucewicz M.....	23
Chojnacka D.....	24
Georgica J.....	14
Gulińska A.	25
Kapłan K.	26
Klimberg A.....	11
Kochan G.	18
Konopielko Z.	11
Korda R.	21
Kurcewicz U.	17
Lubas K.	19
Marcinkowski J.T.	11
Pietrusiewicz L.....	20
Podgórska K.....	13
Rosińska P.	11
Szuberla B.	27
Waldzińska I.E.	22